



Наукові перспективи
Видавнича група



ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2024-9(51)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

*Вітаємо вас зі святом
Покрови Пресвятої
Богородиці,
Днем захисників і
захисниць України.*

*Шановні громадяни,
колеги, дорогі друзі!!!*

*У цей день, ми віддаємо данину поваги
героям, які зі зброєю в руках борються
за Батьківщину, чоловікам, жінкам,
які стали на захист країни, всім, хто
з честю захищає рубежі України,
зміцнює її обороноздатність та
суверенітет.*

*Бажаємо миру, щастя, здоров'я і
довголіття, бадьорості духу і родинної
злагоди, радості і добра!*

*З повагою,
директор Видавничої групи
«Наукові перспективи»,
директор європейського ліцею
«Наукові перспективи» **Ірина Жукова***



НЕПЕРЕМОЖНІ

Україні

Випуск 9(51)

2024

Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління

Асоціація науковців України

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 9(51) 2024

Київ—2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

Association of Scientists of Ukraine

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

Scientific Perspectives

*(Series "Public Administration", Series "Law", Series "Economics",
Series "Medicine", Series "Pedagogy", Series "Psychology")*

Issue № 9(51) 2024

Kiev—2024

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-9\(51\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-9(51))

Наукові перспективи: журнал. 2024. № 9(51) 2024. С.1339



Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р. № 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки: державне управління, право та економіка

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 26.09.2024, № 9/9-24)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 24436-14376P від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.



Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Київ, Україна);

Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна).



Мельник Л.М., Юрша О.М., Гончарук О.А., <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	661
Москалюк С.І. <i>СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ГОСПОДАРСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ (НА ПРИКЛАДІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНСЬКОЇ БЕССАРАБІЇ)</i>	679
Найденко О.Є. <i>МІСЦЕ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ</i>	691
Накалюжна А.О. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ РИЗИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИВ- НІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА</i>	706
Павлова Г.Є., Калуга В.Я., Погорілий Б.В. <i>РОЛЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СТАБІЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	722
Петько С.М. <i>БЕЗКОНТАКТНІ ПОСЛУГИ МЕРЕЖІ 5G В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ</i>	731
Поляк-Свергун М.М., Дерманська Л.В. <i>ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ</i>	744
Прохорова М.Е., Гуменюк Я.М. <i>ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ETF У ГЛОБАЛЬНОМУ ІНТЕГРОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС І УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ</i>	753
Савенко І.І. <i>РОЛЬ ВІЙСЬКОВОЇ ЛОГІСТИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ АСОРТИМЕНТНО НЕОБХІДНИМИ РЕСУРСАМИ</i>	772
Соколенко Л.Ф., Балла І.В., Борковська В.В. <i>РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ В СУЧАСНОМУ БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ</i>	787
Худик Н.І., Вичівський П.П., Палійчук У.В. <i>ВПЛИВ ІВЕНТИВНОГО ТУРИЗМУ НА ПІДВИЩЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІСТОРИКО- КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ</i>	799



УДК 366.24:336.14:339.543

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-9\(51\)-691-705](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-9(51)-691-705)

Найденко Олексій Євгенович доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи і фінансових технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, пр. Науки 9-А, м. Харків, 61166, тел.: (099) 403-12-15, <https://orcid.org/0000-0003-0638-3965>

МІСЦЕ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. В статті розглянуто місце митних платежів в системі оподаткування України. Встановлено, що податкові надходження в довоєнний період було основною формування доходної частини Зведеного бюджету України. Окреслено, що податкове законодавство не виділяє конкретний перелік митних платежів, а митне законодавство наводить їх склад. З'ясовано, що митні платежі складають значну питому вагу у доходах Зведеного бюджету та податкових надходженнях до нього, але при цьому їх роль у фактичному ВВП залишається замалою. Доведено, що основу фіскальну роль у податкових надходженнях митних платежів відіграє ПДВ, але за останні два роки воєнних дій цей митний платіж трохи втратив свою провідну роль у митній та податковій політиці внаслідок скорочення обсягів виробництва та зовнішньої торгівлі.

В процесі дослідження визначено, що основними проблемами справляння митних платежів пов'язані із недосконалістю законодавства. Доведено, що розміри кримінальної відповідальності за контрабанду товарів не сприяють зменшенню її обсягів. Необґрунтований підхід митних органів до визначення та коригування митної вартості зменшує рівень довіри до них. Безсистемне надання податкових пільг та відсутність системи контролю та моніторингу за їх використанням призводять до втрат доходів бюджету, що в умовах воєнного стану є значною проблемою для бюджету України. Визначено, що держава не завжди своєчасно виконує свої зобов'язання щодо відшкодування ПДВ суб'єктам ЗЕД. Існуюча межа обов'язкової реєстрації осіб платниками ПДВ не відповідає вимогам сьогодення та має враховувати інфляційні та валютні коливання. Перелік підакцизних товарів, що діє в Україні не відповідає вимогам законодавства ЄС. В процесі отримання послуг від нерезидента на митній території України податковий тягар щодо нарахування та сплати податкових зобов'язань покладається на отримувача послуг, що негативним чином впливає на показники його діяльності. Доведено, що магазини безмитної торгівлі є учасниками схем, пов'язаних із



ухиленням від оподаткування завдяки незаконній реалізації алкогольних напоїв та тютюнових виробів за межами таких магазинів.

Проведене дослідження дозволило окреслити наявні проблеми в системі митних платежів в Україні та обґрунтувати шляхи вирішення таких проблем, основою яких є внесення змін до митного, податкового та кримінального законодавства для забезпечення збільшення податкових надходжень до Зведеного бюджету. Головний акцент при цьому має бути зроблено на дотримання принципу стабільності законодавства для забезпечення можливості розробки та реалізації бізнесом своїх стратегічних напрямків розвитку.

Ключові слова: митні платежі, податок на додану вартість, акцизний податок, мито, система оподаткування, податкові надходження.

Naidenko Oleksii Evgenovich Associate Professor of the Department of International Trade, Customs and Financial Technologies, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, 9A Nauka Ave., Kharkiv, 61166, tel.: (099) 403-12-15, <https://orcid.org/0000-0003-0638-3965>

THE PLACE OF CUSTOMS PAYMENTS IN THE TAXATION SYSTEM

Abstract. The article examines the place of customs payments in the taxation system of Ukraine. It was established that tax revenues in the pre-war period were the main source of revenue for the Consolidated Budget of Ukraine. It is outlined that the tax legislation does not specify a specific list of customs payments, and the customs legislation indicates their composition. It has been found that customs payments make up a significant share of the revenues of the Consolidated Budget and tax revenues to it, but at the same time their role in the actual GDP remains too small. It has been proven that VAT plays the main fiscal role in the tax revenue of customs payments, but in the last two years of military operations, this customs payment has slightly lost its leading role in customs and tax policy due to the reduction of production and foreign trade volumes.

In the process of research, it was determined that the main problems of customs payments are related to the imperfection of the legislation. It has been proven that the extent of criminal responsibility for smuggling of goods does not contribute to reducing its volume. The unreasonable approach of the customs authorities to the determination and adjustment of the customs value reduces the level of trust in them. The unsystematic provision of tax benefits and the lack of a system of control and monitoring of their use lead to the loss of budget revenues, which in the conditions of martial law is a significant problem for the budget of Ukraine. It was determined that the state does not always timely fulfill its obligations



regarding VAT reimbursement to foreign economic entities. The existing limit of mandatory registration of persons as VAT payers does not meet today's requirements and should take into account inflation and currency fluctuations. The list of excise goods valid in Ukraine does not meet the requirements of EU legislation. In the process of receiving services from a non-resident in the customs territory of Ukraine, the tax burden regarding the calculation and payment of tax obligations is placed on the recipient of services, which negatively affects the indicators of his activity. It has been proven that duty-free shops are participants in schemes related to tax evasion due to the illegal sale of alcoholic beverages and tobacco products outside such shops.

The conducted research made it possible to outline the existing problems in the system of customs payments in Ukraine and to substantiate the ways of solving such problems, the basis of which is the introduction of changes to the customs, tax and criminal legislation to ensure an increase in tax revenues to the Consolidated Budget. At the same time, the main emphasis should be placed on compliance with the principle of stability of legislation to ensure the possibility of development and implementation by business of its strategic directions of development.

Keywords: customs payments, value added tax, excise tax, duty, taxation system, tax revenues.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток держави залежить від наповнюваності бюджету. Основну частину надходжень бюджету складають податкові платежі (в 2021 році питома вага податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету України склала 87,4 %). Воєнний стан суттєво вплинув на податкові надходження та виконання доходної частини бюджету. Доходи бюджету продовжували зростання завдяки офіційним трансфертам ЄС, а от податкові надходження знизилися в 2022 році (питома вага податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету України склала за 2022-2023 роки 61,1 та 52,8 % відповідно).

Митні платежі пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю держави. Податковий кодекс України [1] розуміє під митними платежами «податки, що відповідно до цього Кодексу або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи». Тобто, в цьому визначенні не вказується конкретний перелік таких податків, що може викликати юридичні колізії. А от Митний кодекс України [2] чітко до складу митних платежів відносить мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції). Тобто, це платежі, контроль за сплатою яких покладено саме на митні органи. При цьому



безумовно має відбуватися координація роботи податкових та митних органів стосовно акцизного податку та ПДВ, оскільки саме митні органи мають інформацію податковим органам щодо митного оформлення та сплати податків за його результатами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З урахуванням впливовості митних платежів на бюджетну, податкову та митну політику держави, науковці в своїх публікаціях звертали увагу на проблеми пов'язані із обліком, адмініструванням та контролем митних платежів та їх місцем в системі оподаткування. Підтвердженням цього є публікації Сочка К. А. та ін. [3], Сідляр В. В. та Валігура В. А. [4], Батанова Л. О. [5], Логвіновська С. І. [6], Юрчишена Л. В. та Кернична Г. Ю. [7]. Разом із тим в роботах науковців недостатньо уваги було приділено вирішенню проблем справляння митних платежів, їх адмініструванню та обліку. Це спонукало автора до проведення відповідного дослідження, виявлення існуючих проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення.

Мета статті. Метою даного дослідження є узагальнення існуючих проблем в процесі справляння митних платежів та обґрунтування шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Митні платежі в довоєнний період становили левову частину в надходженнях Зведеного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1

Місце митних платежів у податкових надходженнях до Зведеного бюджету України, млрд. грн. складено за даними [8]

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Доходи бюджету	1184,3	1289,8	1376,7	1662,3	2196,3	3104,3
Податкові надходження	986,3	1070,3	1136,7	1453,8	1343,2	1638,1
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів	54,1	59,4	64,4	87,0	44,1	81,4
ПДВ з ввезених на територію України товарів	295,4	289,8	274,1	380,7	253,1	366,2
Ввізне мито	26,6	29,9	30,2	36,9	23,3	39,6
Вивізне мито	0,52	0,23	0,26	1,32	2,3	0,5 (за 11 місяців)

До 2021 року спостерігалось поступове зростання податкових надходжень митних платежів. Воєнний стан суттєво знизив такі надходження навіть



незважаючи на те, що індекс інфляції за підсумками 2022 року склав 126,6 %, а ставки акцизного податку на тютюнові вироби було за специфічною ставкою було збільшено на 20 %. Проте в 2023 році надходження митних платежів повернулися на рівень 2021 року навіть при невисокій інфляції (5,1 %). Звертає на себе увагу збільшення в 2022 році сум експортного мита, що пов'язано із суттєвими нетарифними заходами регулювання експорту на початку воєнних дій.

Разом із тим, питома вага митних платежів у фактичному ВВП, доходах Зведеного бюджету та податкових надходженнях до Зведеного бюджету поступово знижується (рис. 1 та 2).

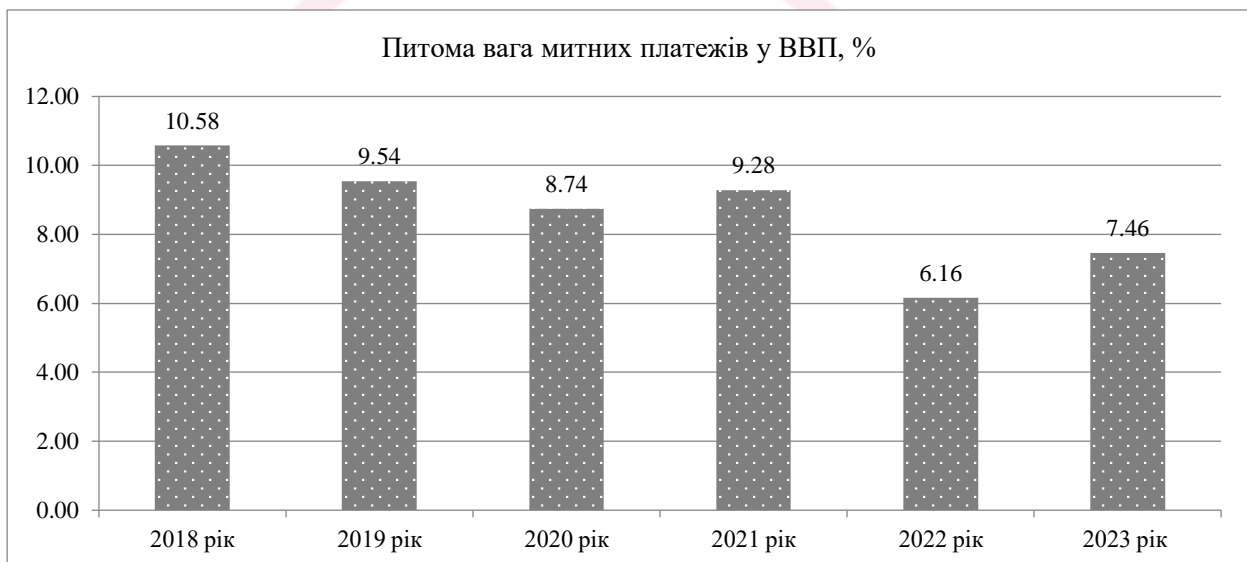


Рис. 1 Питома вага митних платежів у ВВП за 2018-2023 роки, складено за даними [8, 9]

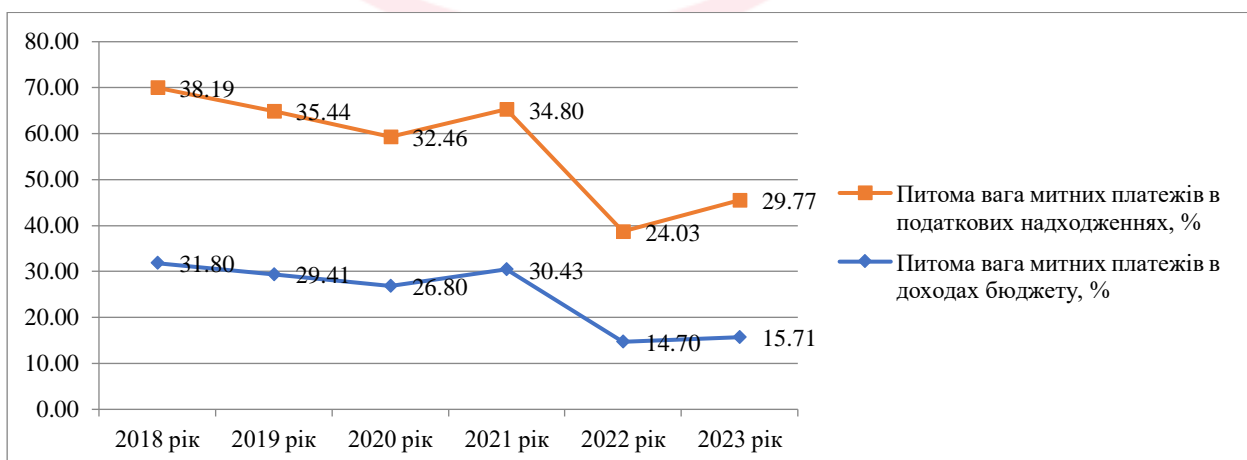


Рис. 2 Питома вага митних платежів у доходах та податкових надходженнях Зведеного бюджету, складено за даними [8]



У структурі митних платежів найбільшого зниження зазнали ПДВ та акцизний податок, у той час як мито знижалося меншими темпами (табл. 2).

Таблиця 2

Питома вага кожного виду митних платежів у доходах Зведеного бюджету України та податкових надходженнях до нього, складено за даними [8]

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Питома вага імпортного акцизу в доходах бюджету, %	4,57	4,61	4,68	5,23	2,01	2,62
Питома вага імпортного акцизу в податкових надходженнях, %	5,49	5,55	5,67	5,98	3,28	4,97
Питома вага імпортного ПДВ в доходах бюджету, %	24,94	22,47	19,91	22,90	11,52	11,80
Питома вага імпортного ПДВ в податкових надходженнях, %	29,95	27,08	24,11	26,19	18,84	22,36
Питома вага мита в доходах бюджету, %	2,29	2,34	2,21	2,30	1,17	1,29
Питома вага мита в податкових надходженнях, %	2,75	2,82	2,68	2,63	1,91	2,45

Структура імпортного акцизу свідчить, що левову частину надходжень від імпорту відбувається внаслідок імпорту пального (рис. 3).

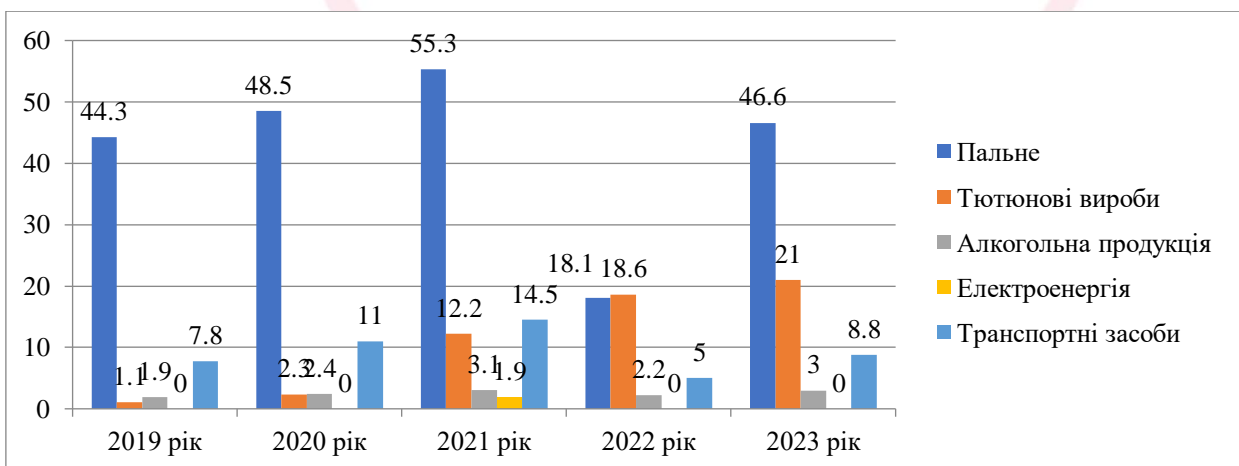


Рис. 3 Структура імпортного акцизу в податкових надходженнях акцизного податку, млрд. грн., складено за даними [8]

В зв'язку із дефіцитом енергоресурсів імпорт електроенергії відбувався за нульовим тарифом. Незважаючи на значний обсяг виробництва тютюнових виробів в Україні їх імпорт зростав навіть у воєнний час, в той час як



надходження від імпорту авто знизилися. Надходження від імпорту алкогольних напоїв мали стійку тенденцію протягом останніх років.

Розглянемо основні проблеми, які суттєво впливають на зниження обсягів надходжень митних платежів.

1. Значною проблемою, що впливає на обсяги надходжень митних платежів є контрабанда. За даними досліджень [10] тіньовий ринок тютюнової продукції перевищує 20 %, алкогольної 31 %, пального 12 %, що в умовах воєнного стану є неприпустимим. В грудні 2023 року на вимогу МВФ Верховною Радою України було внесено зміни до Кримінального кодексу України [11], відповідно до яких запроваджено рекриміналізацію контрабанди. Відповідно до внесених змін, передбачена кримінальна відповідальність за контрабанду підакцизних товарів та електричної енергії (з 1 січня 2024 року) та товарів (з 1 липня 2024 року). За даними звітів Офісу Генерального прокурора України [12] кількість облікових справ за порушення статті 201 Кримінального кодексу України у 2022 році складала 55, а за ст. 201¹ – 11. А в 2023 році кількість порушень за такими статтями зросла до 95 та 23 відповідно.

2. Необґрунтований підхід до визначення митними органами митної вартості товарів під час митного оформлення. Інститут національних досліджень та політичних консультацій [13] останні проводить щорічні опитування суб'єктів ЗЕД щодо їхньої оцінки якості роботи митних органів. За підсумками опитувань суб'єкти ЗЕД однією із основних проблем називали свідоме завищення митними органами митної вартості (рис. 4).

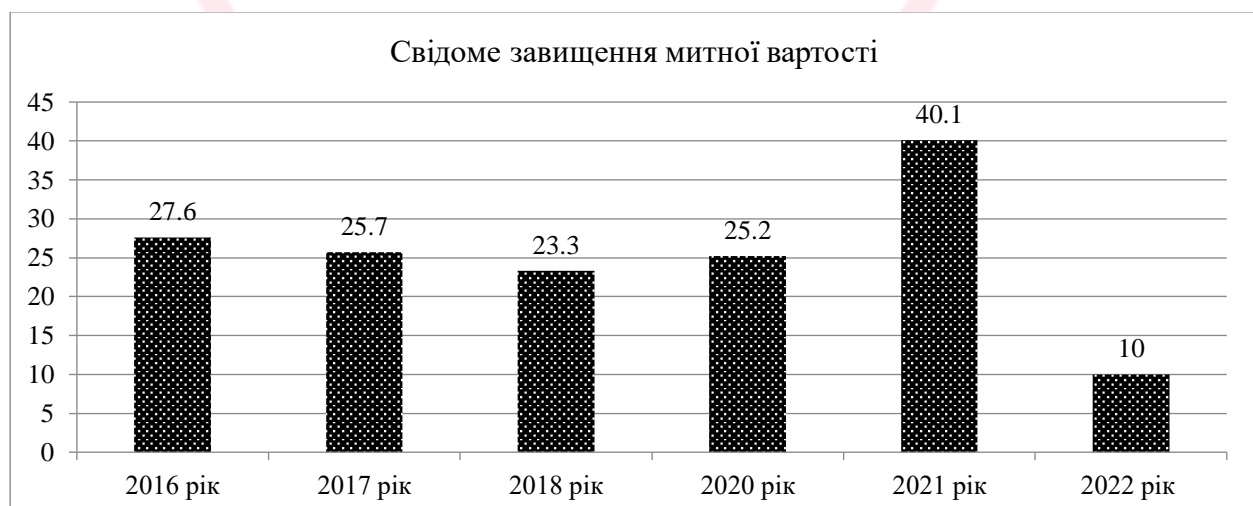


Рис. 4 Проблеми, пов'язані із свідомим завищенням митної вартості

Як бачимо, 40,1 % опитуваних в 2021 році вважало проблемою завищення митної вартості.



3. Відсутність чіткого підходу держави до визначення переліку податкових пільг. Відповідно до Довідника податкових пільг [14] взагалі відсутні пільги під час справляння мита та імпортного ПДВ (хоча велика кількість імпортних операцій звільняється від оподаткування ПДВ мита). Окрім того, деякі пільги з акцизного податку (наприклад експорт) не обліковуються податковими органами. Більше того, в нормативних актах податкових органів відсутній обґрунтований підхід до поділу податкових пільг на такі, що є втратами доходів бюджету та інші податкові пільги.

Загалом сума податкових пільг за останні роки мала нестійку тенденцію (табл. 3) та останнім часом значно знизилася.

Таблиця 3

Сума податкових пільг, млн. грн., складено за даними [15]

Податок	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Податок на додану вартість, всього	147 514,51	153 755,09	50007,94	72201,71	76568,52
– втрати бюджету	24 567,70	30 926,62	26926,87	35811,65	58910,22
– інші пільги	122 946,81	122 828,47	23081,07	36390,06	17658,30
Акцизний податок з імпортних товарів, всього	24 253,60	25 404,67	16633,49	0	0
– втрати бюджету	1,85	40,63	105,67	0	0
– інші пільги	24 251,75	25 364,04	16524,82	0	0
Загальна сума пільг, всього	303 936,80	332 420,35	157252,03	186487,94	140270,93
– втрати бюджету	35 744,80	42 728,19	42428,29	51025,20	76333,09
– інші пільги	268 192,00	289 692,16	114823,74	135462,74	63937,84

4. Несвоєчасне відшкодування ПДВ. Експортери постійно стикаються із проблемами отримання від держави сум відшкодування ПДВ (рис. 5).

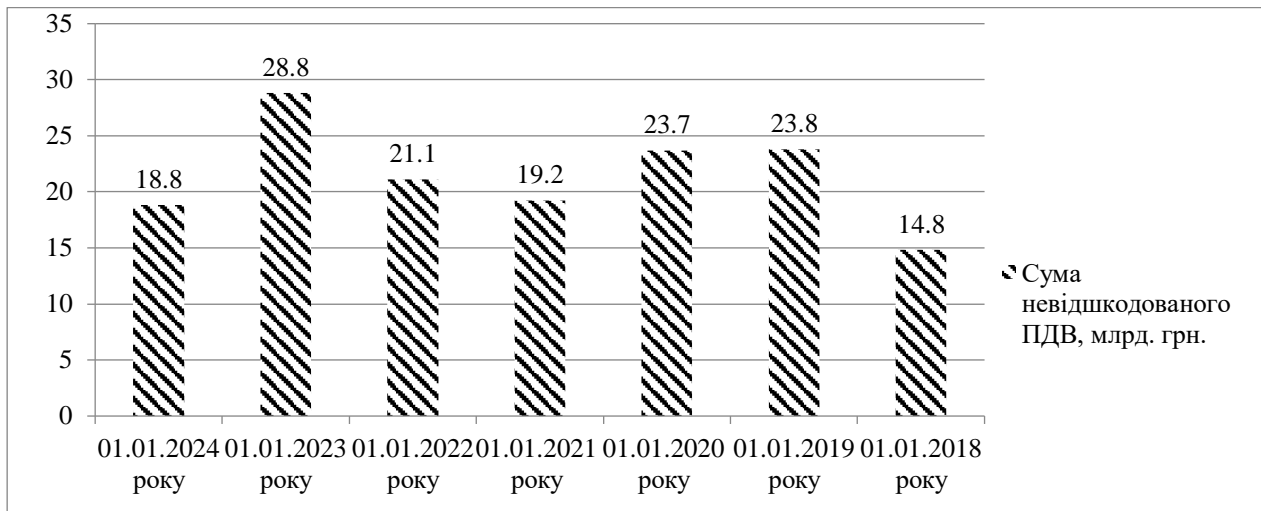


Рис. 5 Обсяги невідшкодованого ПДВ, млрд. грн., складено за даними [15]

Податковим кодексом України передбачена доволі складна процедура отримання відшкодування, головною умовою якого є не просто відвантаження продукції за кордон, але й отримання грошових коштів від покупця. Окрім того, неефективною для держави є існуюча процедура відшкодування ПДВ за операціями всередині країни, що призводить до постійних зловживань та містить корупційні ризики.

5. Необґрунтований показник меж реєстрації осіб платниками ПДВ. Як показує практика країн ЄС (табл. 4) меж реєстрації осіб платниками ПДВ відрізняється від українського законодавства.

Таблиця 4

Особливості реєстрації осіб платниками ПДВ в ЄС, складено за даними [16]

Країна	Характеристика
Німеччина	Обсяг операцій на рік перевищив 100 000 євро
Франція	Обсяг операцій на рік перевищив 90 000 євро
Данія	Обсяг операцій на рік перевищив 280 000 датських крон
Великобританія	Обсяг операцій на рік перевищив 85 000 фунтів стерлінгів
Литва	Обсяг операцій на рік перевищив 35 000 євро
Латвія	Обсяг операцій на рік перевищив 50 000 євро
Естонія	Обсяг операцій на рік перевищив 40 000 євро
Угорщина	Обсяг операцій на рік перевищив 35 000 євро
Хорватія	Обсяг операцій на рік перевищив 300 000 хорватських кун

Україні межа обов'язкової реєстрації осіб платниками ПДВ становить 1 000 000 грн. Ця гранична межа була встановлена ще в 2015 році. З урахуванням валютних коливань така межа не відповідає вимогам часу та штучно змушує деяких осіб обов'язково ставати платниками ПДВ.



6. Проблема невідповідності переліку підакцизних товарів нормам законодавства ЄС. Відповідно до вимог законодавства ЄС до підакцизних товарів в ЄС відносяться алкогольні напої, тютюнові вироби та енергоносії. На відміну від України не є підакцизним товаром в ЄС транспортні засоби. Разом із тим в Україні не відносяться до підакцизних товарів деякі види вин та парфуми, що включено до переліку підакцизних товарів в ЄС.

7. Проблема декларування максимальної роздрібної ціни імпортерами. Податковий кодекс України містить проблемну норму, яка вимагає від імпортерів подавати декларацію про встановлення максимальної роздрібної ціни двічі на місяць: до 10 та 25 числа місяця. Разом із тим, інша норма говорить про необхідність подання такої декларації не пізніше аніж за п'ять календарних днів до дати впровадження максимальної роздрібної ціни на тютюнові вироби (15 число поточного місяця та 1 число наступного місяця). Колізія може виникнути в лютому місяці, оскільки між 25 числом та 28 (29) числом в лютому місяці буде менше аніж п'ять календарних днів.

8. Необхідність відображення податкових зобов'язань та податкового кредиту отримувачем послуг від нерезидента на митній території України. Норми Податкового кодексу України вимагають від отримувача послуг від нерезидента на митній території України відображати податкові зобов'язання та податковий кредит, що обмежує таких осіб в отриманні послуг від нерезидентів, бо зводить нанівець зміст господарської операції, оскільки замість формування тільки податкового кредиту в зв'язку із витратами по господарській операції, від резидента вимагають ще відобразити податкові зобов'язання.

9. Застосування магазинів безмитної торгівлі у схемах під час реалізації алкогольних напоїв та тютюнових виробів. У передвоєнні роки дуже часто контролюючі органи виявляли схеми залучення магазинів безмитної торгівлі до незаконного збуту алкогольних напоїв та тютюнових виробів, коли товари, що мали реалізуватися в таких магазинах потрапляли до вільного обігу на митній території України. У вересні 2023 року були внесені зміни до Митного кодексу України [17], якими магазинам безмитної торгівлі до закінчення воєнного стану забороняється:

поміщення у митний режим безмитної торгівлі та продаж (постачання) магазинами безмитної торгівлі, а також розміщення у них вироблених в Україні товарів, що класифікуються у товарних позиціях 2401-2404 згідно з УКТ ЗЕД;

продаж магазинами безмитної торгівлі тютюнових виробів одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 50 сигарет або 10 сигар або 20 сигарил (вагою не більше 3 грамів кожна) або 50 грамів тютюну, або ці вироби в наборі загальною вагою понад 50 грамів;

продаж магазинами безмитної торгівлі алкогольних напоїв одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 2 літри алкогольних напоїв із



вмістом спирту, що не перевищує 22 %, або 1 літр міцних (із вмістом спирту більш як 22 %) алкогольних напоїв.

Висновки. З урахуванням існуючих проблем в процесі справляння митних платежів доцільним є запропонувати шляхи їх вирішення.

1. Проблема контрабанди може бути вирішена шляхом посилення розміру покарань за порушення норм статті 201 Кримінального кодексу України та реальне застосування таких норм щодо порушників. За п'ять місяців 2024 року згідно даних Офісу Генерального прокурора не зафіксовано жодного факту контрабанди підакцизних товарів за статтею 201⁴ Кримінального кодексу України, що на думку автора не відповідає дійсності. Окрім того, розмір штрафів в Україні за контрабанду є значно нижчим за зарубіжні країни, що вимагає гармонізації законодавства ЄС.

2. Визначення митної вартості товарів має відбуватися за допомогою технологій штучного інтелекту, що має зменшити вплив людського фактору на процеси визначення митної вартості. Країни ЄС відповідно до вимог законодавства ЄС все частіше впроваджують в практику митного оформлення технології штучного інтелекту, що дозволяє спростити процедури митного оформлення, зменшити їх термін та звести нанівець корупційні ризики.

3. Перехід держави до застосування світової концепції податкових витрат замість підходу до обліку податкових пільг. Переважна більшість країн світу ще в наприкінці 20-го століття запровадила в рамках національного законодавства концепцію податкових витрат, яка дозволяє реально оцінити втрати бюджету від надання податкових пільг, здійснювати їх моніторинг та виявляти пільги, які слід скасовувати або осіб, які не потребують податкової підтримки з боку держави. В Україні переважна більшість податкових пільг (особливо щодо фізичних осіб) надається безсистемно та взагалі не контролюється державою.

4. Проблема відшкодування ПДВ може бути вирішена шляхом зміни механізму відшкодування ПДВ. Такі зміни мають скасувати можливість платників ПДВ отримувати відшкодування ПДВ за операціями в середині України. Право на відшкодування ПДВ має залишатися лише у експортерів, які постачають продукцію за кордон за нульовою ставкою ПДВ, і, як наслідок, мають отримувати від держави компенсацію втраченої вигоди у розмірі 20 % від вартості постачання.

5. Довготривалий неперегляд граничної межі для реєстрації осіб платниками ПДВ призводить до зростання платників ПДВ, і, як наслідок до зростання витрат податкових органів на здійснення контрольно-перевірочних заходів щодо дотримання такими платниками податкового та митного законодавства. В зв'язку із цим межа обов'язкової реєстрації має бути встановлена в євро для того щоб враховувати інфляційні та валютні коливання. Така зміна має спростити діяльність суб'єктів ЗЕД, які здійснюють господарські операції з нерезидентами.



6. З урахуванням вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна має виконувати зобов'язання щодо імплементації норм законодавства ЄС. Однією з таких вимог є приведення переліку підакцизних товарів в Україні до вимог Регламентів та Директив ЄС. В зв'язку із цим транспортні засоби мають бути виключено з переліку підакцизних товарів, а перелік підакцизних товарів має бути розширений завдяки включення до нього парфумів та деяких видів вин (портвейн, херес) [18].

7. Законодавча колізія щодо встановлення строків декларування максимальної роздрібної ціни може бути вирішена шляхом внесення змін до Податкового кодексу України та регламентації окремих правил подання декларації про встановлення максимальних роздрібних цін імпортерами для застосування таких цін з 1 березня відповідного року.

8. Для зменшення податкового навантаження на осіб, які отримують послуги від нерезидентів, слід передбачити законодавчу норму, згідно якої нерезиденти, що надають послугу українській компанії, перераховують на її рахунок суму податкових зобов'язань, яка потім буде відображатися в податковій декларації з ПДВ. Така зміна дозволить отримувати вигоду українським компаніям, які отримують послугу від нерезидентів на митній території України.

9. Під час реалізації товарів магазинами безмитної торгівлі має здійснюватися контроль за особами, що купують такі товари. В схемах, які були виявлено митними органами, магазини безмитної торгівлі в середньому реалізовували алкогольні напої в обсязі 30 літрів на одну особу та тютюнових виробів 20 блоків на одну особу. В зв'язку з цим зміна, що пропонується передбачає надіслання електронного чеку у Вайбер або Телеграм, що персоніфікує фіскальну інформацію та має зменшити випадки зловживань з боку магазинів безмитної торгівлі.

Основним напрямком реформування системи оподаткування в Україні має стати законодавче врегулювання та дотримання принципів стабільності, що має сприяти ефективній роботі суб'єктів ЗЕД. Постійні зміни до митного та податкового законодавства не дозволяють платникам податку будувати ефективну податкову та фінансову політику.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Митний кодекс України від 13 бер. 2012 року № 4495- VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
3. Сочка К. А. Митні платежі як фіскальний інструмент держави: тенденції та виклики поточного періоду. / К. А. Сочка, М. М. Палінчак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2023. – № 48 – С. 65-72.



4. Сідляр В. В. Проблеми адміністрування митних платежів через призму фіскальних загроз / В. В. Сідляр, В. А. Валігура // Ефективна економіка. – 2021. – № 8.
5. Батанова Л. О. Сучасний стан митного контролю за сплатою митних платежів в Україні / Л. О. Батанова // Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. – № 9. – С. 168-171.
6. Логвіновська С. І. Практика та проблематика формування в Україні доходів бюджету непрямими податками / С. І. Логвіновська // Інфраструктура ринку. – 2023. – № 71. – С. 230-234.
7. Юрчишена Л. В. Концептуальні засади фіскальної ефективності непрямого оподаткування в Україні / Л. В. Юрчишена, Г. Ю. Кернична // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2021. – № 6. – С. 120-126.
8. Інформація про виконання Зведеного бюджету України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698
9. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Illicit cigarette consumption in the EU, UK, Norway, Switzerland, Moldova and Ukraine 2022 results. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pmi.com/resources/docs/default-source/itp/kpmg-report---illicit-cigarette-consumption-in-the-eu-uk-norway-switzerland-moldova-and-ukraine---2022-results.pdf>
11. Закон України Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів від 09 груд. 2023 року № 3513-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3513-20#Text>
12. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
13. Спрощення процедур торгівлі в Україні : оцінки та очікування бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/reports?pid=6894>
14. Довідник пільг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/dovidniki-reestri-perelik/dovidniki-54005.html>
15. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
16. Worldwide Tax Summaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://taxsummaries.pwc.com/>
17. Закон України Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо протидії незаконному обігу тютюнових виробів від 10 серп. 2023 року № 3326-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3326-20#Text>
18. РОЗВИТОК ЦИФРОВОГО ПРОФІЛЮ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВОГО ЛІДЕРСТВА ПІДПРИЄМСТВА ГФ Мазур, ОЄ Гудзь, ОЮ Залізняк Економіка. Менеджмент. Бізнес, 51-57.

References:

1. Podatkovyy kodeks Ukrayiny vid 02 hrud. 2010 roku № 2755-VI [The Tax Code of Ukraine dated December 2. 2010 No. 2755-VI] (2010, December 2) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].



2. Mytnyy kodeks Ukrainy vid 13 ber. 2012 roku № 4495- VI [The Customs Code of Ukraine dated March 13 No. 4495-VI of 2012] (2012, March 13) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> [in Ukrainian].
3. Sochka K. A. & Palinchak M. M. (2023) Mytni platezhi yak fiskal'nyy instrument derzhavy: tendentsiyi ta vyklyky potochnoho periodu [Customs payments as a fiscal instrument of the state: trends and challenges of the current period] *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series International economic relations and world economy*. 2023. - No. 48 - P. 65-72. [in Ukrainian].
4. Sidlyar V. V. & Valihura V. A. (2021). Problemy administruvannya mytnykh platezhiv cherez pryzmu fiskal'nykh zahroz [Problems of administration of customs payments through the prism of fiscal threats] *Efektivna ekonomika – Effective economy*. – 2021. – No. 8. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/102.pdf [in Ukrainian].
5. Batanova L. O. (2023) Suchasnyy stan mytnoho kontrolyu za splatoyu mytnykh platezhiv v Ukraini [Modern state of customs control over the payment of customs payments in Ukraine]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal – Legal scientific electronic journal*. - 2023. - No. 9. - P. 168-171. [in Ukrainian].
6. Lohvinovs'ka S. I. (2023) Praktyka ta problematyka formuvannya v Ukraini dokhodiv byudzhetu nepryamymy podatkamy [Practice and problems of formation of budget revenues in Ukraine by indirect taxes]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*. - 2023. - No. 71. - P. 230-234. [in Ukrainian].
7. Yurcishena L. V. & Kernychna G. Yu. (2021) Kontseptual'ni zasady fiskal'noyi efektyvnosti nepryamoho opodatkovannya v Ukraini [Conceptual principles of fiscal efficiency of indirect taxation in Ukraine]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. – 2021. – No. 6. – P. 120-126. [in Ukrainian].
8. Informatsiya pro vykonannya Zvedenoho byudzhetu Ukrainy [Information on the implementation of the Consolidated Budget of Ukraine] Retrieved from: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698 [in Ukrainian].
9. Ofitsiyyny sayt derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine] Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Illicit cigarette consumption in the EU, UK, Norway, Switzerland, Moldova and Ukraine 2022 results. Retrieved from: <https://www.pmi.com/resources/docs/default-source/itp/kpmg-report---illicit-cigarette-consumption-in-the-eu-uk-norway-switzerland-moldova-and-ukraine---2022-results.pdf>
11. Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Kryminal'noho ta Kryminal'noho protsesual'noho kodeksiv Ukrainy shchodo kryminalizatsiyi kontrabandy tovariv vid 09 hrud. 2023 roku № 3513-IX [The Law of Ukraine On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine on the Criminalization of Smuggling of Goods dated December 9. No. 3513-IX of 2023] (2023, December 9) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3513-20#Text> [in Ukrainian].
12. Pro zareyestrovani kryminal'ni pravoporushennya ta rezul'taty yikh dosudovoho rozsliduvannya [About registered criminal offenses and the results of their pretrial investigation] Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> [in Ukrainian].
13. Sproshchennya protsedur torhivli v Ukraini : otsinky ta ochikuvannya biznesu [Simplification of trade procedures in Ukraine: assessments and expectations of business] Retrieved from: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/reports?pid=6894> [in Ukrainian].



14. Dovidnyk pil'h [Handbook of benefits] Retrieved from: <https://tax.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html> [in Ukrainian].

15. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny [Official website of the State Tax Service of Ukraine] Retrieved from: <https://tax.gov.ua/> [in Ukrainian].

16. Worldwide Tax Summaries Retrieved from: <https://taxsummaries.pwc.com/>

17. Zakon Ukrayiny Pro vnesennya zmin do Mytnoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakoniv Ukrayiny shchodo protydyi nezakonnomu obihu tyutyunovykh vyrobiv vid 10 serp. 2023 roku № 3326-IX [The Law of Ukraine On Amendments to the Customs Code of Ukraine and other laws of Ukraine on countering the illegal circulation of tobacco products dated August 10. No. 3326-IX of 2023] (2023, August 10) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3326-20#Text>

18. DEVELOPMENT OF A DIGITAL PROFILE TO ENSURE DIGITAL LEADERSHIP OF THE ENTERPRISE GF Mazur, OJ Hudz, OJ Zaliznyak Economy. Management. Business, 51-57.

